

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นการระเบียบวิจัยการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods design) ที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาศภาพการดำเนินงาน ปัญหา การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ตอนที่ 2 ผลการร่างรูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาศภาพการดำเนินงาน ปัญหา การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จากการสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพการดำเนินงาน ปัญหา และความต้องการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สรุปได้ดังนี้

สภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบัน

สภาพการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 โรงเรียน สอดคล้องกัน คือ สภาพการดำเนินงานไม่เป็นระบบชัดเจน กล่าวคือ เน้นที่หัวหน้าระดับและครูที่ปรึกษารับผิดชอบร่วมกัน ฝ่ายบริหารจะให้แนวนโยบายแล้วแจกเอกสารให้ครูได้ปฏิบัติ ไม่มีคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครูได้ยึดเป็นกรอบแนวปฏิบัติ ไม่มีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ไม่มีการประเมินทบทวนระบบหลังจากที่ดำเนินงานไปแล้ว ซึ่งทำให้ไม่มีการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานมาใช้ในครั้งต่อไป

ปัญหา/อุปสรรคในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยไม่มีการวางแผนร่วมกัน ผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวไม่ได้ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่มีโอกาสให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาแก่นักเรียน

ความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากต้องการให้โรงเรียนพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง จัดทำคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจน ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูหัวหน้าระดับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน การดำเนินงานตามระบบเน้นให้มีการวางแผนร่วมกัน ภายหลังจากดำเนินการแล้วต้องมีการตรวจสอบติดตาม ประเมินผล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

กระบวนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขั้นการวางแผนการดำเนินงาน

พบว่า มีแผนงาน/โครงการชัดเจนแต่การลงสู่การปฏิบัติยังไม่เป็นรูปธรรม และขาดการมีส่วนร่วม และประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ขั้นการปฏิบัติตามแผน

1. การทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

พบว่า ครูที่ปรึกษารู้จักข้อมูลของนักเรียนในปกครองได้เป็นอย่างดีทั้งในเรื่องของสภาพทางเศรษฐกิจ สุขภาพ ความสามารถทางการเรียน ความสามารถพิเศษ แต่ยังไม่มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. การคัดกรองนักเรียนและนำผลการคัดกรองมาใช้ดำเนินงาน

พบว่า โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังไม่มีเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่ชัดเจน ซึ่งที่แล้มาได้มีการนำเกณฑ์การคัดกรองจากแหล่งอื่นๆ มาใช้ แต่ก็ไม่มีความต่อเนื่อง และไม่มีเอกสารงานอ้างอิงการปฏิบัติงานที่สามารถตรวจสอบได้

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

พบว่า ทางโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริม อาทิ กิจกรรมชุมนุมต่างๆ กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ แต่เนื่องจากทางโรงเรียนไม่มีเกณฑ์การคัดกรองจึงไม่ได้ทำการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลให้แต่ละกิจกรรมที่จัดขึ้นไม่ตรงตามตามสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน

4. การจัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข

พบว่า โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาในรูปแบบของการจัดกิจกรรม อาทิ การให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม รมรงค์ป้องกันยาเสพติด การเข้าค่ายจริยธรรม ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นอาจจะไม่ครอบคลุมและไม่ตรงกับสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

5. การส่งต่อนักเรียน

พบว่า ลักษณะการส่งต่อที่พบมาก คือ การส่งต่อภายในจะอยู่ในลักษณะที่ครูประจำชั้นเป็นผู้ว่ากล่าวตักเตือน หรือส่งไปยังครูท่านอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครูฝ่ายปกครอง หรือผู้อำนวยการให้ช่วยตักเตือน ไม่พบเอกสารบันทึกการส่งต่อนักเรียนที่สามารถตรวจสอบได้ ส่วนการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความช่วยเหลือมีน้อย ซึ่งตลอดการศึกษาข้อมูลไม่พบนักเรียนที่โรงเรียนส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง

ชั้นการตรวจสอบ

พบว่า ขาดระบบการตรวจสอบติดตามจากผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบหลัก โดยให้แต่ละฝ่ายดูแลรับผิดชอบกันเอง

ชั้นการติดตามประเมินผล

พบว่า การติดตามประเมินผลจะทำเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษาโดยผู้รับผิดชอบแต่ละส่วนงาน และไม่มีผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 2 ผลการร่างรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ กลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่า ควรประกอบด้วย 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบของระบบฯ 4) กระบวนการของระบบฯ 5) การบริหารระบบฯ 6) เกณฑ์และแนวทางการประเมินระบบฯ 7) โครงสร้างคณะกรรมการดำเนินงานระบบฯ และ 8) บทบาทของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดและหลักการของรูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติดปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่นๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน คณะบุคลากร ครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วย ความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต งอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป

บทบาทของครูที่กล่าวมานั้นคงมิใช่เรื่องใหม่ เพราะมีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอและได้ดำเนินการมานานแล้วนับตั้งแต่อดีตจนได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคล แต่เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหรือสังคม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือ เรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ (5)) ทั้งนี้ การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้กระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการ กิจกรรม

และเครื่องมือต่างๆ ที่มีคุณภาพ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนประสบความสำเร็จโดยมีแนวคิดหลักในการดำเนินงาน ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น การยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อดูแลช่วยเหลือ ทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น
2. ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครอง หรือชุมชน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้
2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหน่วยงาน และองค์กรภายนอก มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไข ปัญหา และการส่งต่อ ดังรายละเอียดของทั้ง 5 องค์ประกอบ มีดังนี้

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือ นักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการ แก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ดังนี้

1. ด้านความสามารถ
 - 1.1 การเรียน
 - 1.2 ความสามารถพิเศษ/อัจฉริยะ

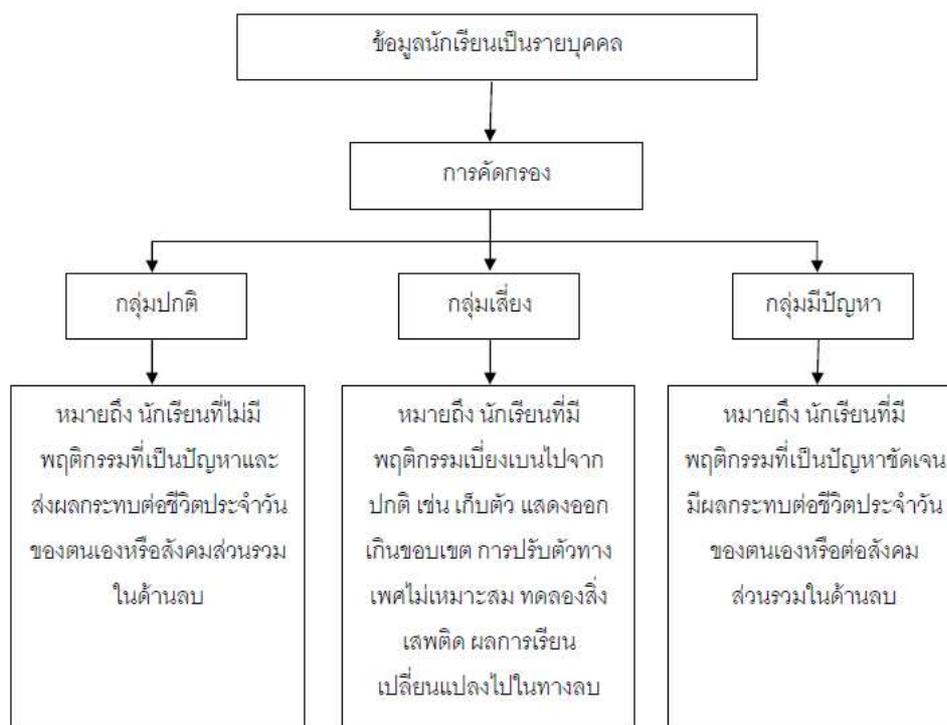
2. ด้านสุขภาพ
 - 2.1 ร่างกาย/ความพิการ
 - 2.2 จิตใจ-พฤติกรรม
3. ด้านครอบครัว
 - 3.1 เศรษฐกิจ
 - 3.2 การคุ้มครองสวัสดิภาพ
4. ด้านสารเสพติด
5. ด้านความปลอดภัย
6. พฤติกรรมทางเพศ
7. ด้านอื่นๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน

ทั้งนี้ การประเมินเพื่อคัดแยกนักเรียน สามารถทำได้โดยใช้แบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน แบบทดสอบเชาว์ปัญญา แบบทดสอบความถนัดทางการเรียนและอาชีพ แบบสำรวจความสนใจด้านอาชีพ แบบประเมินพฤติกรรมเฉพาะด้าน แบบสำรวจคัดแยกเบื้องต้นสำหรับเด็กพิการหรือบกพร่อง แบบสำรวจความสามารถพิเศษ 10 แวด และแบบสำรวจนักเรียนด้อยโอกาส

การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจัดกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น สถานศึกษาควรมีการประชุมครูกำหนดเกณฑ์การคัดกรองเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษา และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งมีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่เท่าไร จึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหากการคัดกรองนักเรียน จะแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 กระบวนการคัดกรองนักเรียน

การส่งเสริมและพัฒนา

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาลับกลับมา มีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวังกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม 2) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) โครงการพิเศษต่างๆ

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่ควรตระหนักในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. การจัดกิจกรรม Classroom meeting (จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ หรือการต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียน การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม
2. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใย เอาใจใส่ของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน
3. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรนำกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุง แก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียนร่วมกับสถานศึกษา

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน ควรเป็นกิจกรรมหลากหลาย ตามความสนใจของนักเรียน เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ เป็นต้น

การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรให้ความสนใจใส่ใจกับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้นจำเป็นต้องให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลย นักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม ในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาให้กับนักเรียนมีหลายวิธี เช่น การให้การปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหาการติดตามดูแลช่วยเหลือ กระบวนการการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข้ มีแนวทางในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียน

การส่งต่อ

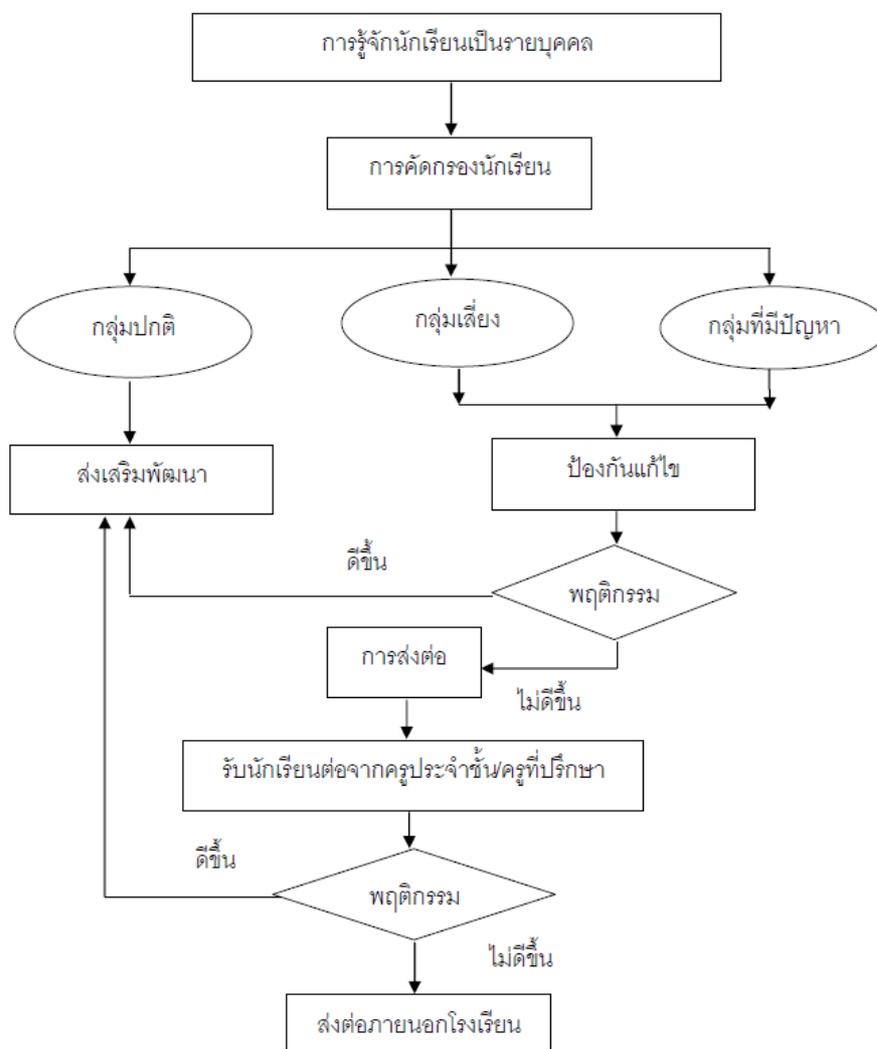
ในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ตามกระบวนการการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กรณีที่มีเด็กมีความสามารถพิเศษ หรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาส ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับการส่งเสริม พัฒนา และช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูแนะแนว หรือผู้เกี่ยวข้องที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน

2. การส่งต่อภายนอก เป็นการส่งนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่เกินความสามารถของสถานศึกษา โดยครูแนะแนวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อ และมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่องการดำเนินการส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

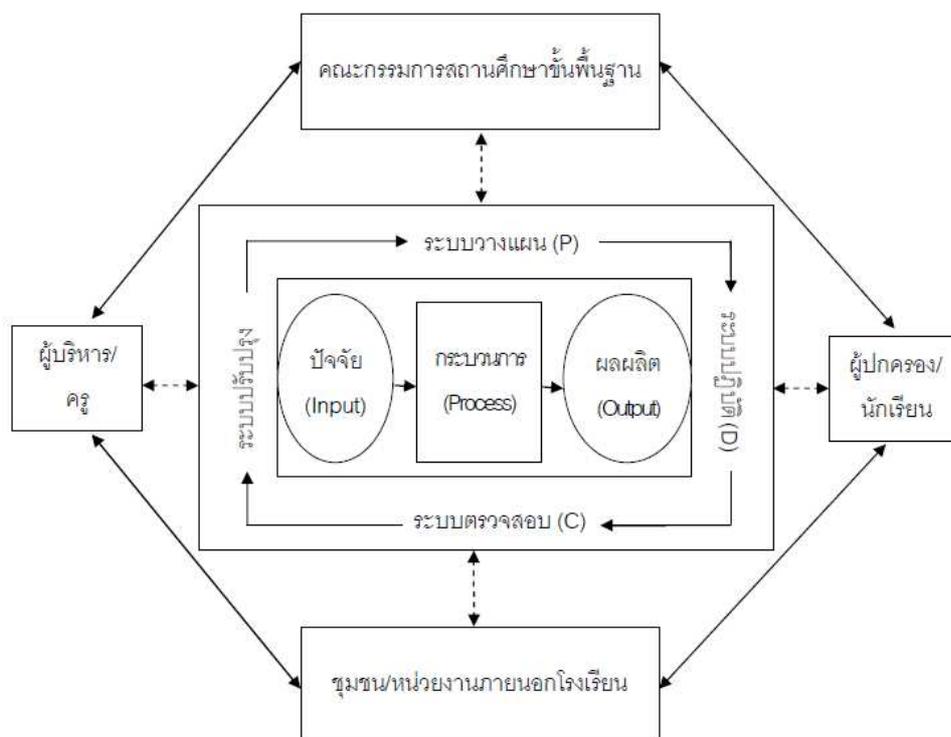
กระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ร่างรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภาพประกอบ 7 ร่างรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เกณฑ์และแนวทางการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เกณฑ์และแนวทางการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะช่วยให้ครูผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาคุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ตัวชี้วัด รายการประเมิน วิธีการ/เครื่องมือและแหล่งข้อมูล

โครงสร้างคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. คณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 3 คณะ ดังนี้
 - คณะที่ 1 คณะกรรมการอำนวยการ (ที่มนำ) ประกอบด้วย
 1. ผู้อำนวยการโรงเรียน ประธานกรรมการ
 2. หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
 3. หัวหน้างานแนะแนว กรรมการ

4. ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการ
5. ประธานกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับโรงเรียน กรรมการ
6. ประธานกรรมการนักเรียน กรรมการ
7. รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล กรรมการและเลขานุการ

คณะที่ 2 คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ประกอบด้วย

1. รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ประธานกรรมการ
2. หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
3. หัวหน้างานแนะแนว กรรมการ
4. ผู้แทนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการ
5. ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ
6. ตัวแทนนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ
7. หัวหน้างานแนะแนว กรรมการและเลขานุการ

คณะที่ 3 คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) ประกอบด้วย

1. หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
2. รองหัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
3. ครูที่ปรึกษา กรรมการ
4. ครูประจำวิชาและครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กรรมการ
5. ครูแนะแนว กรรมการและเลขานุการ

2. คณะกรรมการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 2 คณะ ดังนี้

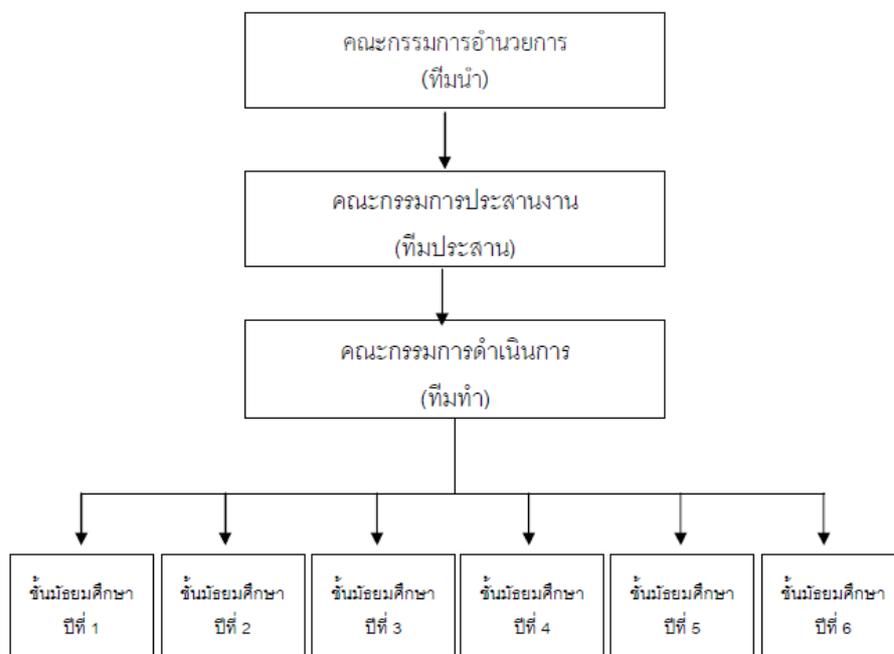
คณะที่ 1 คณะกรรมการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

1. หัวหน้าระดับชั้น ประธานกรรมการ
2. รองหัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
3. ครูแนะแนว กรรมการและเลขานุการ

คณะที่ 2 คณะกรรมการประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ประธานกรรมการ
2. ครูที่ปรึกษาระดับชั้นละ 1 คน กรรมการ
3. ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ
4. ตัวแทนนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ
5. หัวหน้าระดับชั้น กรรมการและเลขานุการ

ความสัมพันธ์ของคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 คณะ แสดงเป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 โครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. สถานศึกษา
 - 3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
 - 3.2 ครูทุกคน
 - 3.3 นักเรียน
 - 3.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 3.5 บุคลากรอื่นๆ
- 4. ผู้ปกครองและชุมชน
 - 4.1 ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง
 - 4.2 ชุมชน
- 5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 ภาครัฐ
 - 5.2 ภาคเอกชน
 - 5.3 องค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น/ปกครองพิเศษ
 - 5.4 องค์กรอิสระ

ผลจากการสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาร่างรูปแบบดังกล่าว พบว่า มีข้อเสนอแนะให้ลงรายละเอียดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนซึ่งแต่ละขั้นตอนควรมีกิจกรรม และแนวปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

1. เพิ่มเติมรายละเอียดโดยจัดทำเป็นตารางกิจกรรม ประกอบด้วย กระบวนการดำเนินงาน/ประเด็นที่พิจารณา ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ วิธีการ และเครื่องมือ/แหล่งข้อมูล ในด้านต่างๆ เช่น กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล กระบวนการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ
2. เพิ่มเติมเกณฑ์และแนวทางการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ประกอบด้วย ตัวชี้วัด รายการประเมิน วิธีการ/เครื่องมือ และแหล่งข้อมูล เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ผลการตรวจสอบความสมบูรณ์รูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม พบว่า รูปแบบมีความสมบูรณ์ โดยมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มเติมรายละเอียดของรูปแบบเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของบทบาทหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้รูปแบบที่สมบูรณ์แล้ว ดังนี้

รูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

แนวคิดและหลักการของรูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการศึกษานั้นนอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่นๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาวความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน คณะบุคลากร ครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วย ความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต งอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป

บทบาทของครูที่กล่าวมานั้นคงมีใช้เรื่องใหม่ เพราะมีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอ และได้ดำเนินการมานานแล้วนับตั้งแต่อดีตจนได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคล แต่เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหรือสังคม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือ เรื่อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่าง

มีความสุข (มาตรา 23 ข้อ (5)) ทั้งนี้ การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาอีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้กระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการกิจกรรมและเครื่องมือต่างๆ ที่มีคุณภาพ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จโดยมีแนวคิดหลักในการดำเนินงาน ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น การยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อดูแลช่วยเหลือทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น
2. ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครอง หรือชุมชน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี ดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีกระบวนการวิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้
2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหน่วยงาน และองค์กรภายนอก มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ดังรายละเอียดของทั้ง 5 องค์ประกอบ มีดังนี้

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมา

วิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือ
นักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะใน
การแก้ไขปัญหาการเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ดังนี้

1. ด้านความสามารถ
 - 1.1 การเรียน
 - 1.2 ความสามารถพิเศษ/อัจฉริยะ
2. ด้านสุขภาพ
 - 2.1 ร่างกาย/ความพิการ
 - 2.2 จิตใจ-พฤติกรรม
3. ด้านครอบครัว
 - 3.1 เศรษฐกิจ
 - 3.2 การคุ้มครองสวัสดิภาพ
4. ด้านสารเสพติด
5. ด้านความปลอดภัย
6. พฤติกรรมทางเพศ
7. ด้านอื่นๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

นักเรียน ดังตาราง 2

ตาราง 2 การดำเนินงานเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กระบวนการดำเนินงาน/ ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล			
1. ด้านความสามารถ	1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในแต่ละรายวิชา	1. ศึกษาข้อมูลผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ผลการวัด	1. ระเบียบสะสม
1.1 การเรียน	2. ผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละ ภาคเรียนปีการศึกษา ที่ผ่านมา	ความรู้มาตรฐานระดับชาติ (NT, O-NET) ฯลฯ	2. แบบประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน
	3. ผลการสอบความรู้มาตรฐาน ระดับชาติ (NT, O-NET)	2. สังเกต สัมภาษณ์/สอบถามครู เรียน เช่น การมาเรียนอย่าง สม่ำเสมอ เวลาเข้าชั้นเรียน	3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนประเภทต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นหรือ แบบทดสอบมาตรฐานอื่นๆ
	4. พฤติกรรมการเรียน	3. สัมภาษณ์/สอบถามครู ประจำวิชา ผู้ปกครอง นักเรียน	4. แบบสำรวจพฤติกรรม ทางการเรียน
		4. สังเกต	5. แบบบันทึกการสัมภาษณ์
		5. อื่นๆ	
1.2 ความสามารถพิเศษ	1. พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึง ความสามารถพิเศษ	1. การแสดงออกถึงความ สามารถพิเศษ ความถนัด	1. ระเบียบสะสม
	2. ผลงาน ชิ้นงาน โครงงาน	ความสนใจ การมีบทบาท	2. แบบสำรวจความสามารถ พิเศษ 10 แว
	3. เอกสารหลักฐานร่องรอย แสดงถึงพฤติกรรมที่โดดเด่น	หน้าที่พิเศษในสถานศึกษา	3. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก อัจฉริยะ
		2. ใช้แบบสำรวจความสามารถ พิเศษ 10 แว	4. แบบประเมินพหุปัญญา
		3. แบบประเมินพหุปัญญา	5. แฟ้มสะสมงาน
		4. อื่นๆ	6. แฟ้มข้อมูลนักเรียนเก่ง/ สร้างชื่อในสถานศึกษา
			7. อื่นๆ
2. ด้านสุขภาพ	1. ความปกติความพิการหรือ ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน บกพร่องด้านการพูดและ ภาษา ออทิสติกหรือพิการ ซ้ำซ้อน	1. สำนวนนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ	1. แบบสำรวจนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ
2.1 ร่างกาย	2. โรคประจำตัว	2. ศึกษาระเบียบสะสม	2. ระเบียบสะสม
	3. ความสัมพันธ์ระหว่าง ส่วนสูงกับน้ำหนัก	3. ศึกษาข้อมูลจากบันทึก แบบบันทึกสุขภาพ	3. แบบบันทึกสุขภาพ
	4. ความสะอาดของร่างกาย	4. การสัมภาษณ์	4. แบบบันทึกการสัมภาษณ์
		5. การสอบถาม	5. แบบบันทึกการสังเกต
		6. การสังเกต	6. อื่นๆ
		7. วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน	
		8. การประเมินความฉลาดทาง อารมณ์	

ตาราง 2 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน/ ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
2.2 จิตใจ/พฤติกรรม	<ol style="list-style-type: none"> สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวลหรือซึมเศร้า ความประพฤติ เช่น การลักขโมย การทำร้ายตนเอง ฯลฯ พฤติกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการเรียน ความสามารถพิเศษ และการปรับตัว เช่น พฤติกรรมการอยู่ไม่นิ่งสมาธิสั้น ความสัมพันธ์กับเพื่อน/ครู/ผู้ปกครอง 	<ol style="list-style-type: none"> การสังเกต การสอบถาม เยี่ยมบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> บันทึกการเยี่ยมบ้าน แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (SDQ) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสัมภาษณ์ อื่นๆ
3. ด้านครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> รายได้ผู้ปกครอง ภาระหนี้สิน ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน 	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสม สัมภาษณ์นักเรียน/ผู้ปกครอง เยี่ยมบ้าน ศึกษาข้อมูล EIS 	<ol style="list-style-type: none"> ระเบียนสะสม แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน แบบระบบสารสนเทศทางการศึกษา แบบบันทึกการสัมภาษณ์
3.1 เศรษฐกิจ			
3.2 การคุ้มครองสวัสดิภาพ	<ol style="list-style-type: none"> ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยเหมาะสมของผู้ปกครอง ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว การถูกคุกคามล่วงละเมิดทางเพศ 	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษาจากระเบียนสะสม สังเกต สอบถาม เยี่ยมบ้าน สำรวจเด็กด้วยโอกาส 	<ol style="list-style-type: none"> ระเบียนสะสม แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน แบบสำรวจข้อมูลนักเรียนด้วยโอกาสทางการศึกษา แบบสรุปจำนวนนักเรียนด้วยโอกาส อื่นๆ
4. ด้านสารเสพติด	<ol style="list-style-type: none"> พฤติกรรมที่แสดงออก พฤติกรรมทางการเรียนในชั้นเรียน การใช้จ่ายเงิน การคบเพื่อน สุขภาพและบุคลิกภาพ 	<ol style="list-style-type: none"> สังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม เยี่ยมบ้าน ตรวจสุขภาพ ตรวจปัสสาวะ 	<ol style="list-style-type: none"> แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม บันทึกการเยี่ยมบ้าน แบบสรุปผลการตรวจสุขภาพ

ตาราง 2 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน/ ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
	6. สถานภาพทางครอบครัว และสิ่งแวดล้อม		6. แบบสรุปผลการตรวจ ปัสสาวะ
	7. ผลการตรวจปัสสาวะ		7. อื่นๆ
5. ด้านความปลอดภัย	1. สถานภาพครอบครัวและ สิ่งแวดล้อม	1. ศึกษาข้อมูลจากระเบียน สะสม	1. ระเบียบสะสม
	2. ข้อมูลการเดินทาง/การใช้ ยานพาหนะ	2. จากการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนของนักเรียน	2. แบบประเมินจุดแข็งจุดอ่อน ของนักเรียน (SDQ)
	3. การจัดสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษา	3. การสัมภาษณ์นักเรียน/ ผู้ปกครอง	3. แบบบันทึกสัมภาษณ์ นักเรียน/ผู้ปกครอง
	4. การแต่งกายที่หล่อแหลม ฯลฯ	4. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน	4. แบบบันทึกการสังเกต พฤติกรรมนักเรียน
		5. การเยี่ยมบ้านนักเรียน	5. แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน นักเรียน
		6. อื่นๆ	6. อื่นๆ
6. พฤติกรรมทางเพศ	1. บุคลิกภาพ	1. การสังเกตพฤติกรรม	1. แบบบันทึกการสังเกต
6.1 พฤติกรรมผู้ชาย	1.1 อยู่ในกลุ่มที่มีพฤติกรรม เหมือนเพศตรงข้าม	2. การสัมภาษณ์นักเรียน/ ผู้เกี่ยวข้อง	2. แบบบันทึกการสัมภาษณ์
6.2 พฤติกรรมหญิงบน ทางเพศ	1.2 มีพฤติกรรมเหมือนเพศ ตรงข้าม	3. การตอบแบบสอบถาม ประเภทอื่นๆ เช่น ใคร่อย	3. แบบสอบถาม
	2. สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก	4. การทำแบบสอบถาม บุคลิกภาพ	4. แบบทดสอบบุคลิกภาพ
			5. ข้อมูลแหล่งต่างๆ เช่น จาก เพื่อน ฝ่ายปกครอง
7. การคัดกรอง	1. ข้อมูลการศึกษานักเรียน รายบุคคล	1. แยกนักเรียนตามเกณฑ์การ คัดกรองและลงบันทึกใน แบบสรุปผลการคัดกรอง	1. เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน
7.1 กลุ่มปกติ			2. แบบบันทึกการคัดกรอง
7.2 กลุ่มเสี่ยง		2. จัดทำเอกสารสารสนเทศ ผลการคัดกรองนักเรียน	3. แบบสรุปผลการคัดกรอง
7.3 กลุ่มมีปัญหา			

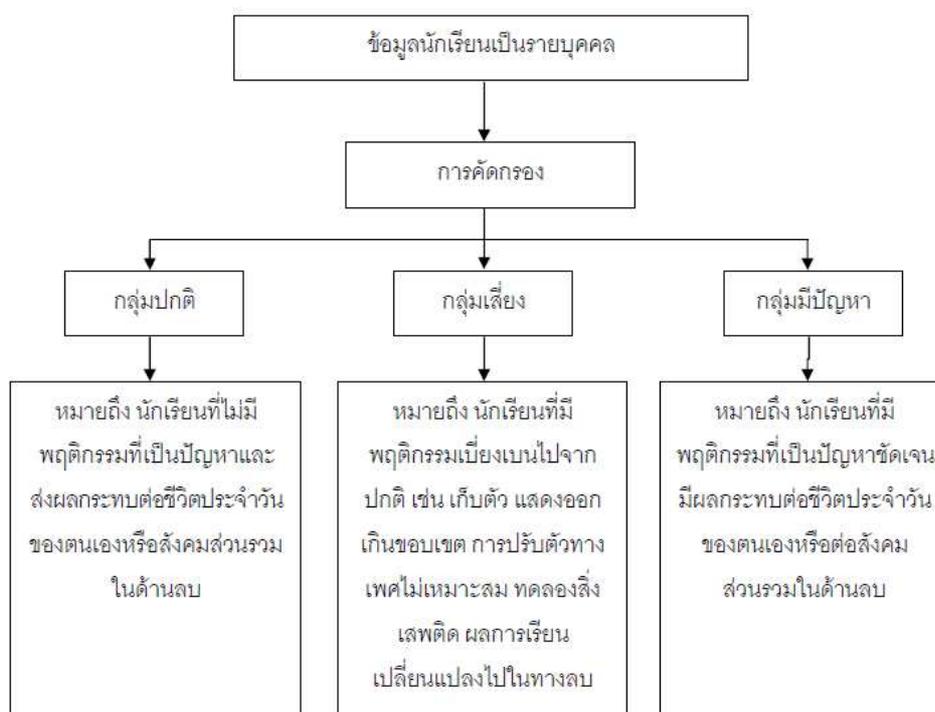
จากการคัดกรองจะพบเด็กที่มีความต้องการพิเศษแทรกอยู่ในเด็กทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ ได้แก่ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย 5) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6) เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม 7) เด็กออทิสติก 8) เด็กอัจฉริยะ

โรงเรียนต้องจัดทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กเหล่านี้ ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ การประเมินเพื่อคัดแยกนักเรียนสามารถทำได้โดยใช้แบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน แบบทดสอบเชาว์ปัญญา แบบทดสอบความถนัดทางการเรียนและอาชีพ แบบสำรวจความสนใจ

ด้านอาชีพ แบบประเมินพฤติกรรมเฉพาะด้าน แบบสำรวจคัดแยกเบื้องต้นสำหรับเด็กพิการหรือบกพร่อง แบบสำรวจความสามารถพิเศษ 10 แวด และแบบสำรวจนักเรียนด้อยโอกาส

การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจัดกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น สถานศึกษาควรมีการประชุมครูกำหนดเกณฑ์การคัดกรองเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษา และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งมีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่เท่าไรจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา การคัดกรองนักเรียนจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 กระบวนการคัดกรองนักเรียน

การส่งเสริมและพัฒนา

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง กิจกรรมส่งเสริมและ

พัฒนา ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม 2) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) โครงการพิเศษต่างๆ

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่ควรตระหนักในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. การจัดกิจกรรม Classroom meeting (จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ หรือการต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียน การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม ฯลฯ
2. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใย เอาใจใส่ของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน
3. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรนำกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุง แก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียนร่วมกับสถานศึกษา
4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียนควรเป็นกิจกรรมหลากหลาย ตามความสนใจของนักเรียน เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ ฯลฯ

กระบวนการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีแนวทางในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียน ดังตาราง 3

ตาราง 3 การดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

กระบวนการดำเนินงาน/ ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐาน ที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/ แหล่งข้อมูล
การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ครูควรจัดกิจกรรม ส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนทุกกลุ่ม (กลุ่ม ปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่ม มีปัญหา)	1. ข้อมูลนักเรียนเป็น รายบุคคล 2. ข้อมูลการคัดกรอง นักเรียน	1. การจัดกิจกรรมโฮมรูมจัดตาม ความต้องการของนักเรียนและ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ จัดกิจกรรม 2. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้น เรียน (Classroom meeting) 2.1 การจัดประชุมผู้ปกครอง ชั้นเรียนควรจัดประชุม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	แผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมของโรงเรียน

ตาราง 3 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน/ ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐาน ที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/ แหล่งข้อมูล
		2.2 ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรเตรียมพร้อมก่อน ประชุมในด้านต่างๆ เช่น ข้อมูลนักเรียนแต่ละคน วัตถุประสงค์ในการจัด กิจกรรม กิจกรรมที่จะ ดำเนินการ	
		2.3 จัดกิจกรรมประชุม ผู้ปกครองชั้นเรียน	
		2.4 สรุปและบันทึกหลักฐาน การประชุมผู้ปกครอง แต่ละครั้งเพื่อเป็น หลักฐานในการประชุม แต่ละครั้ง เป็นข้อมูล สำหรับดูแลช่วยเหลือ นักเรียนต่อไป เป็นข้อมูล สำหรับการจัดประชุมให้ สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้ปกครองใน ครั้งต่อไป	
		3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	
		4. โครงการพิเศษอื่นๆ	

ข้อควรตระหนักในการดำเนินกิจกรรม

1. การจัดกิจกรรม Classroom meeting (จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ หรือการต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียน การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม
2. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใย เอาใจใส่ของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน

3. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรนำกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุง แก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียนร่วมกับสถานศึกษา

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียนควรเป็นกิจกรรมหลากหลายตามความสนใจของนักเรียน เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ ฯลฯ

การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม ในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาให้กับนักเรียนมีหลายวิธี เช่น การให้การปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหาการติดตามดูแลช่วยเหลือกระบวนการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข้ มีแนวทางในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียน ฯลฯ

ตาราง 4 การดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข้

กระบวนการดำเนินงาน/ ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
การป้องกันและแก้ไข้ ปัญหา	1. ข้อมูลนักเรียนเป็น รายบุคคล	1. ให้คำปรึกษาเบื้องต้น	1. แบบบันทึกการให้ คำปรึกษา
ครูควรจัดกิจกรรม ป้องกันและช่วยเหลือ	- ประวัติส่วนตัว	ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อ	2. แบบบันทึกผลการ ประสานและช่วยเหลือ
นักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและ กลุ่มมีปัญหา	- ข้อมูลสุขภาพ - ข้อมูลด้านการเรียน - ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ - ข้อมูลครอบครัว ฯลฯ	การจัดกิจกรรม เช่น - กิจกรรมในห้องเรียน - กิจกรรมเสริมหลักสูตร - กิจกรรมชมเสริม	ประสานและช่วยเหลือ นักเรียน
	2. ข้อมูลการคัดกรอง นักเรียน	- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	3. แบบบันทึกการติดตาม ดูแล ช่วยเหลือนักเรียน
	3. ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง	3. ติดตาม/รายงานผล ผู้เกี่ยวข้อง	

การส่งต่อ

ในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ตามกระบวนการการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหาอยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กรณีที่มีเด็กมีความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาส ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริม พัฒนา และช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูแนะแนว หรือ ผู้เกี่ยวข้องที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของ นักเรียน

2. การส่งต่อภายนอก เป็นการส่งนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือ องค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่เกินความสามารถของสถานศึกษา โดยครูแนะแนว หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อ และมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่องการดำเนินการส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ตาราง 5 การดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งต่อ

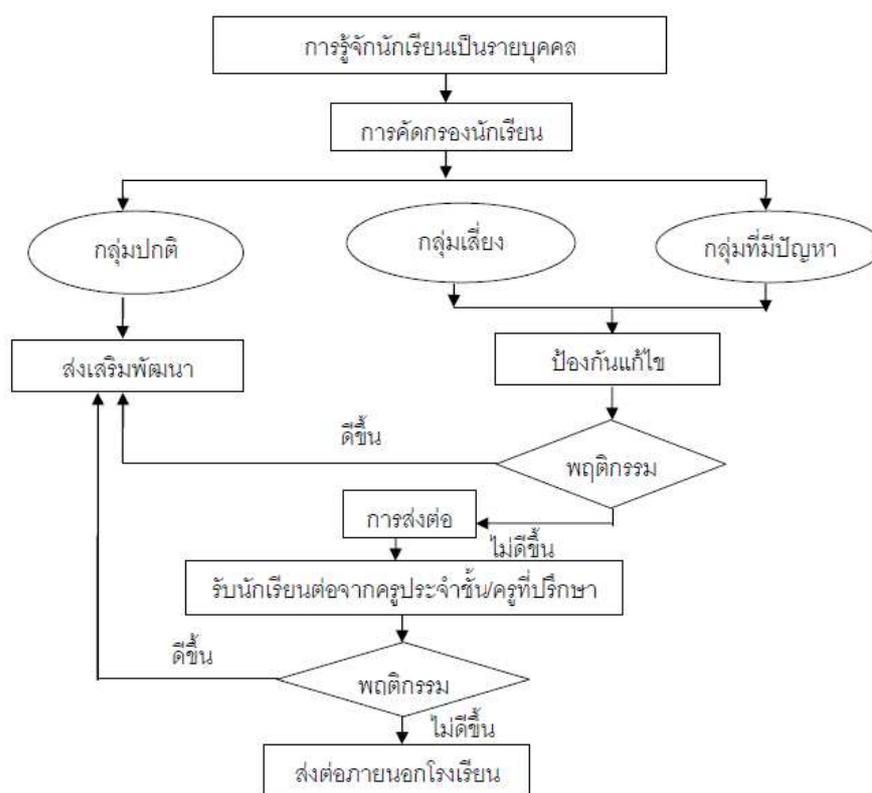
กระบวนการดำเนินงาน/ ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
การส่งต่อ	1. ประวัติส่วนตัว	1. ทำความเข้าใจและ	1. แบบบันทึกการส่งต่อ
1. ส่งต่อภายใน	2. ข้อมูลสุขภาพ	ชี้แจงนักเรียนถึงความ	ภายในของโรงเรียน
	3. ข้อมูลด้านการเรียน	จำเป็นที่ต้องส่งต่อ	เป็นรายบุคคล/กลุ่ม
		2. ประสานกับครูที่จะ	2. แบบรายงานแจ้งผล
		ช่วยเหลือ	การช่วยเหลือนักเรียน
		3. สรุปข้อมูลนักเรียนและ	
		วิธีการช่วยเหลือที่ผ่าน	
		มาในบันทึกการส่งต่อ	
		4. นัดหมายวัน เวลา	
		สถานที่ที่จะไปพบครูที่	
		ให้การช่วยเหลือต่อ	
		5. ติดตามผลการช่วย	
		เหลืออย่างสม่ำเสมอ	
2. ส่งต่อภายนอก	1. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ	1. ในรายการนี้ของ	
	2. ข้อมูลครอบครัว	นักเรียนที่ยากต่อการ	
	3. ข้อมูลที่ได้รับการ	ช่วยเหลือ ครูแนะแนว/	
	ช่วยเหลือเบื้องต้น	ผู้เกี่ยวข้อง ส่งต่อ	
		ผู้เชี่ยวชาญภายนอก	

ตาราง 5 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน/ ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
		2. ติดตามผลการ ช่วยเหลือของ ผู้เชี่ยวชาญและ รายงานผลการ ช่วยเหลือ	

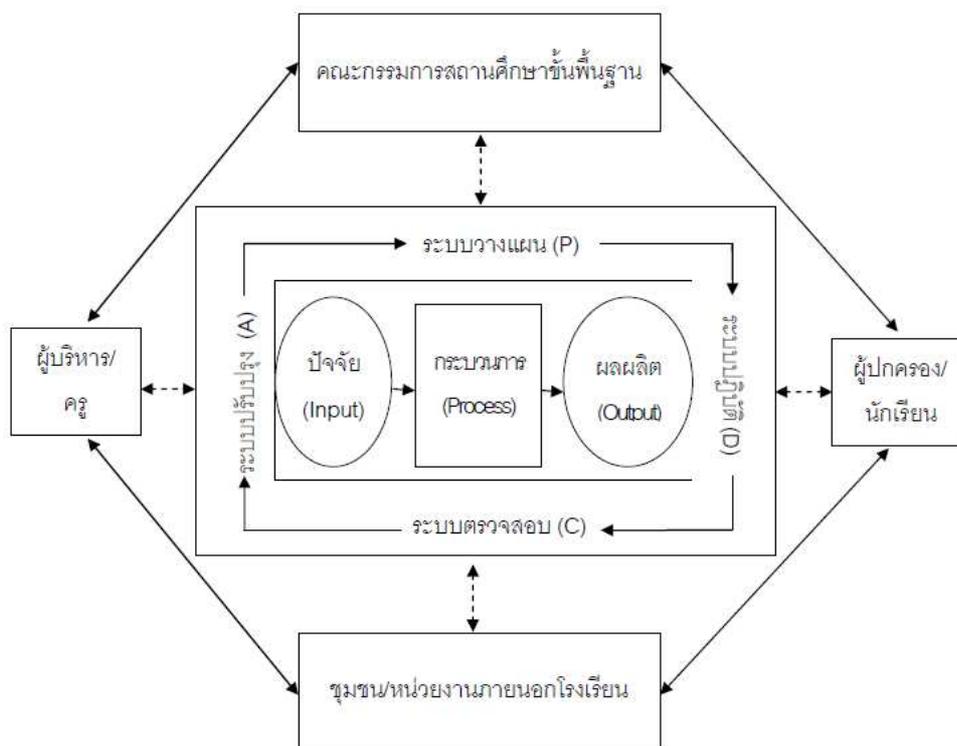
กระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แสดงภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภาพประกอบ 11 การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียน
ตามพระราชประสงค์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เกณฑ์และแนวทางการประเมินการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เกณฑ์และแนวทางการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะช่วยให้ครูผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาคุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ตัวชี้วัด รายการประเมิน วิธีการ/เครื่องมือ และแหล่งข้อมูล

ตาราง 6 เกณฑ์และแนวทางการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
ด้านปัจจัย			
1. ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ 1. มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. สังเกต	1. ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้องและนักเรียน
	☐ 2. มีความตระหนักและเห็นคุณค่าในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2. สอบถาม/สัมภาษณ์	2. หลักฐานและผลงานที่ปรากฏ เช่น นโยบายและแผนการดำเนินการ
	☐ 3. มีการพัฒนาตนเองและพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3. ศึกษาเอกสาร	แผนปฏิบัติการรายงานการพัฒนาครูและบุคลากร ร่องรอยการดำเนินการ วุฒิปัตร์ ฯลฯ
	☐ 4. ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน		
2. ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ 1. ครูมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. สังเกต	1. ผู้รับผิดชอบ
	☐ 2. ครูมีความตระหนักและเห็นคุณค่าในการดำเนินงานและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2. สอบถาม/สัมภาษณ์	2. หลักฐานและผลงานที่ปรากฏ เช่น แฟ้มสะสมงาน ร่องรอยกิจกรรม ผลการดำเนินงานและช่วยเหลือนักเรียน
	☐ 3. ครูทุกคนได้รับการพัฒนาให้สามารถดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้	3. ศึกษาเอกสาร	
	☐ 4. ครูหรือครูที่ทำหน้าที่ครูแนะแนวได้รับการพัฒนาให้เป็นครูจิตวิทยาโรงเรียนเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่ซับซ้อน		
3. โรงเรียนมีสื่อ เครื่องมือ และนวัตกรรมที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ 1. มีสื่อและเครื่องมือที่หลากหลาย	1. สังเกต	1. ผู้รับผิดชอบ
	☐ 2. ใช้สื่อและเครื่องมือในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม	2. สอบถาม/สัมภาษณ์	2. หลักฐานและผลงานที่ปรากฏ เช่น สื่อ เครื่องมือ ผลงานนวัตกรรม ผลงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ
	☐ 3. พัฒนาสื่อ เครื่องมือและนวัตกรรมที่ใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ	3. ศึกษาเอกสาร	
	☐ 4. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สื่อ เครื่องมือ และนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างเหมาะสม		

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
ด้านกระบวนการ			
1. มีการวางระบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ 1. จัดโครงสร้างและคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ 2. จัดระบบสารสนเทศเพื่อเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาระบบดูแลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ 3. กำหนดทิศทางและจัดทำแผนงาน/โครงการ/ปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนที่ชัดเจน ☐ 4. สนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงาน ☐ 5. มีเครือข่ายสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง	1. ตรวจสอบแผนงาน/โครงการและปฏิทินปฏิบัติงาน 2. สัมภาษณ์บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง 3. ตรวจสอบหลักฐานการตรวจสอบคุณภาพของแผนงาน/โครงการและปฏิทินปฏิบัติงาน	1. แผนงาน/โครงการและปฏิทินปฏิบัติงาน 2. การตรวจสอบคุณภาพของแผนงาน/โครงการและปฏิทินปฏิบัติงาน
2. มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ 1. ให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้วยการศึกษาค้นข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การเยี่ยมบ้าน การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบ ☐ 2. คัดกรองนักเรียน ☐ 3. ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนโดยการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ☐ 4. จัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข ☐ 5. ส่งต่อนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา	1. ตรวจสอบเอกสารหลักฐาน 2. สัมภาษณ์ 3. สังเกต	1. ผู้รับผิดชอบ 2. หลักฐานและผลงานที่ปรากฏ เช่น แผนการดำเนินงาน ระเบียบ สละสม
3. มีการจัดกิจกรรมแนะแนวและการให้บริหารแนะแนวในโรงเรียน	☐ 1. ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน ☐ 2. ให้บริการแนะแนวโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ☐ 3. จัดกิจกรรมบริการครอบคลุมการแนะแนวการศึกษา อาชีพ รวมทั้งการแนะแนวทักษะชีวิต ☐ 4. มีการติดตามผลนักเรียนทั้งด้านการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต	1. ตรวจสอบเอกสารหลักฐาน การส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินกิจกรรม 2. สัมภาษณ์บุคลากรสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง	1. ผู้รับผิดชอบ 2. หลักฐานและผลงานที่ปรากฏ เช่น บันทึกการให้คำปรึกษา ผลงานนักเรียน แผนการจัดกิจกรรม แนะแนว ฯลฯ

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
4. ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ 1. ให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง (Parent Education) ในเรื่องการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ 2. ร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ 3. มีบุคลากรจากสาขาอาชีพต่างๆ ร่วมสนับสนุนการดำเนินงานเป็นเครือข่ายในรูปสหวิชาชีพ ☐ 4. มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรสหวิชาชีพ	1. ตรวจสอบเอกสาร หลักฐานเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนา เครือข่าย 2. สัมภาษณ์บุคลากร ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา	1. หลักฐานการสร้างเครือข่ายการพัฒนาและ การจัดตั้งชมรม/สมาคม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. หลักฐานเอกสาร เช่น คำสั่งเครือข่ายผู้ปกครอง รายงานการประชุม บันทึกการช่วยเหลือ หนังสือติดต่อประสานงาน ฯลฯ 3. บุคลากรในสถานศึกษา และบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง
5. มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ 1. มีแผนนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผล ☐ 2. ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผล ☐ 3. รายงานผลการดำเนินงาน ☐ 4. นำผลมาปรับปรุงพัฒนา และเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์	1. สังเกต 2. สอบถาม/สัมภาษณ์ 3. ศึกษาเอกสาร	1. ผู้รับผิดชอบโครงการ 2. หลักฐานและผลงานที่ปรากฏ เช่น บันทึกการนิเทศติดตาม รายงานการประเมิน รายงานผลการปฏิบัติงาน ฯลฯ
6. มีการผดุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ 1. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ☐ 2. ประชาสัมพันธ์ ยกย่องเชิดชูเกียรติ และให้ขวัญกำลังใจ ☐ 3. มีการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่ในกิจกรรมปกติของการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน	1. สังเกต 2. สอบถาม/สัมภาษณ์ 3. ศึกษาเอกสาร	1. หลักฐานและผลงานที่ปรากฏ เช่น แผนและปฏิทิน ร่องรอยผลการดำเนินงาน/กิจกรรม วุฒิบัตร เกียรติบัตร ผลการจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์
ด้านผลผลิต			
1. นักเรียนได้รับการพิทักษ์คุ้มครอง และดูแล	☐ 1. นักเรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสมและทั่วถึง ☐ 2. นักเรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ☐ 3. นักเรียนได้รับการปกป้อง คุ้มครองและแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างเหมาะสม	1. สังเกต 2. สอบถาม/สัมภาษณ์ 3. ศึกษาเอกสาร	1. หลักฐานและผลงานที่ปรากฏ เช่น เครื่องมือ ผลงานนวัตกรรม แฟ้มสะสมงาน บันทึกการช่วยเหลือนักเรียน ฯลฯ

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
	☐ 4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกติการะเบียบในโรงเรียน บทเรียน กิจกรรมต่างๆ ในการจัดกิจกรรมตามโอกาส และมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน		และบันทึกการแก้ไข ปัญหาฯ
2. นักเรียนทุกคนได้รับการส่งเสริมให้มีทักษะชีวิตและมีความสามารถในการปรับตัว	☐ 1. นักเรียนได้รับการเสริมสร้างทักษะชีวิต ได้รับการพัฒนาด้วยกระบวนการและกิจกรรมที่หลากหลาย ☐ 2. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันภัยต่างๆ อย่างเหมาะสม ☐ 3. นักเรียนมีทักษะในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่จะประสบปัญหา ☐ 4. นักเรียนเป็นเครือข่ายอาสาสมัครใน การทำกิจกรรมเพื่อสังคม สาธารณประโยชน์	1. สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง 2. พิจารณาจากร่องรอยหลักฐานการ พัฒนา 3. สัมภาษณ์ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายสหวิชาชีพ	1. หลักฐานและผลงานที่ปรากฏ เช่น สมุดบันทึก สุขภาพ แบบทดสอบ ระเบียบสะสม แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมโฮมรูม แผนปฏิบัติการ รายงาน ผลการปฏิบัติงาน สถิติ การช่วยเหลือนักเรียน ฯลฯ
3. นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน	☐ 1. นักเรียนมีสุขภาพกาย และสุขนิสัยที่เหมาะสม ☐ 2. นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีและมีส่วนร่วมในการดูแลพัฒนาโรงเรียน ชุมชน สังคม ด้วยความเต็มใจ ☐ 3. นักเรียนเรียนอย่างมีความสุขและพึงพอใจกับความสำเร็จของตน ☐ 4. นักเรียนเป็นเครือข่าย อาสาสมัครใน การทำกิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์	1. สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง 2. สัมภาษณ์นักเรียน เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม 3. พิจารณาจากร่องรอยหลักฐานการ พัฒนา 4. สัมภาษณ์ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายสหวิชาชีพ	1. หลักฐานและผลงานที่ปรากฏ เช่น สมุดบันทึก สุขภาพ แบบทดสอบ ระเบียบสะสม แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมโฮมรูม แผนปฏิบัติการ รายงาน ผลการปฏิบัติงาน สถิติ การช่วยเหลือนักเรียน ฯลฯ

การสรุปผลการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาดำเนินการพิจารณาองค์ประกอบใน 3 ด้าน ดังนี้

ด้านปัจจัย มี 3 ตัวชี้วัด 12 รายการประเมิน

ด้านกระบวนการ มี 6 ตัวชี้วัด 25 รายการประเมิน

ด้านผลผลิต มี 3 ตัวชี้วัด 12 รายการประเมิน

ในการกำหนดระดับคุณภาพในแต่ละด้าน ให้พิจารณาจากรายการประเมินที่ได้รับการบันทึกผลการประเมินโดยสังเกตจากการบันทึกเครื่องหมาย ✓ ใน ของแต่ละรายการ แล้วนับจำนวนรายการประเมินที่มีเครื่องหมาย ✓ แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์การให้ระดับคุณภาพ ดังนี้

ด้านปัจจัย (จำนวน 12 รายการประเมิน)

คุณภาพ 4 มีจำนวน 10-12 รายการประเมิน

คุณภาพ 3 มีจำนวน 7-9 รายการประเมิน

คุณภาพ 2 มีจำนวน 4-6 รายการประเมิน

คุณภาพ 1 มีจำนวน 1-3 รายการประเมิน

ด้านกระบวนการ (จำนวน 25 รายการประเมิน)

คุณภาพ 4 มีจำนวน 19-25 รายการประเมิน

คุณภาพ 3 มีจำนวน 13-18 รายการประเมิน

คุณภาพ 2 มีจำนวน 7-12 รายการประเมิน

คุณภาพ 1 มีจำนวน 1-6 รายการประเมิน

ด้านผลผลิต (จำนวน 12 รายการประเมิน)

คุณภาพ 4 มีจำนวน 9-12 รายการประเมิน

คุณภาพ 3 มีจำนวน 7-8 รายการประเมิน

คุณภาพ 2 มีจำนวน 4-6 รายการประเมิน

คุณภาพ 1 มีจำนวน 1-3 รายการประเมิน

การสรุปผลการแปลความระดับคุณภาพเฉลี่ย ดังนี้

3.00-4.00 หมายถึง ดี

2.00-2.99 หมายถึง พอใช้

1.00-1.99 หมายถึง ต้องปรับปรุง

แบบสรุปผลการประเมิน มีการพิจารณา ดังนี้

1. ความพึงพอใจในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
 - 1.1 ด้านปัจจัย อยู่ในระดับ

☐ พึงพอใจมากที่สุด	☐ พึงพอใจมาก
☐ พึงพอใจ	☐ พึงพอใจน้อย
 - 1.2 ด้านกระบวนการ

☐ พึงพอใจมากที่สุด	☐ พึงพอใจมาก
☐ พึงพอใจ	☐ พึงพอใจน้อย
 - 1.3 ด้านผลผลิต

☐ พึงพอใจมากที่สุด	☐ พึงพอใจมาก
☐ พึงพอใจ	☐ พึงพอใจน้อย
2. จุดเด่นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. จุดที่ควรได้รับการพัฒนาแก้ไขและควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
4. ข้อเสนอแนะ

โครงสร้างคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 3 คณะ ดังนี้

คณะที่ 1 คณะกรรมการอำนวยการ (ที่มนำ) ประกอบด้วย

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน ประธานกรรมการ
2. หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
3. หัวหน้างานแนะแนว กรรมการ
4. ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการ
5. ประธานกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับโรงเรียน กรรมการ
6. ประธานกรรมการนักเรียน กรรมการ
7. รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล กรรมการและเลขานุการ

คณะที่ 2 คณะกรรมการประสานงาน (ที่มประสาน) ประกอบด้วย

1. รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ประธานกรรมการ
2. หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
3. หัวหน้างานแนะแนว กรรมการ
4. ผู้แทนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการ
5. ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ

6. ตัวแทนนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ

7. หัวหน้างานแนะแนว กรรมการและเลขานุการ

คณะที่ 3 คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) ประกอบด้วย

1. หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ

2. รองหัวหน้าระดับชั้น กรรมการ

3. ครูที่ปรึกษา กรรมการ

4. ครูประจำวิชาและครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กรรมการ

5. ครูแนะแนว กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 2 คณะ ดังนี้

คณะที่ 1 คณะกรรมการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประกอบด้วย

1. หัวหน้าระดับชั้น ประธานกรรมการ

2. รองหัวหน้าระดับชั้น กรรมการ

3. ครูแนะแนว กรรมการและเลขานุการ

คณะที่ 2 คณะกรรมการประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ประธานกรรมการ

2. ครูที่ปรึกษาระดับชั้นละ 1 คน กรรมการ

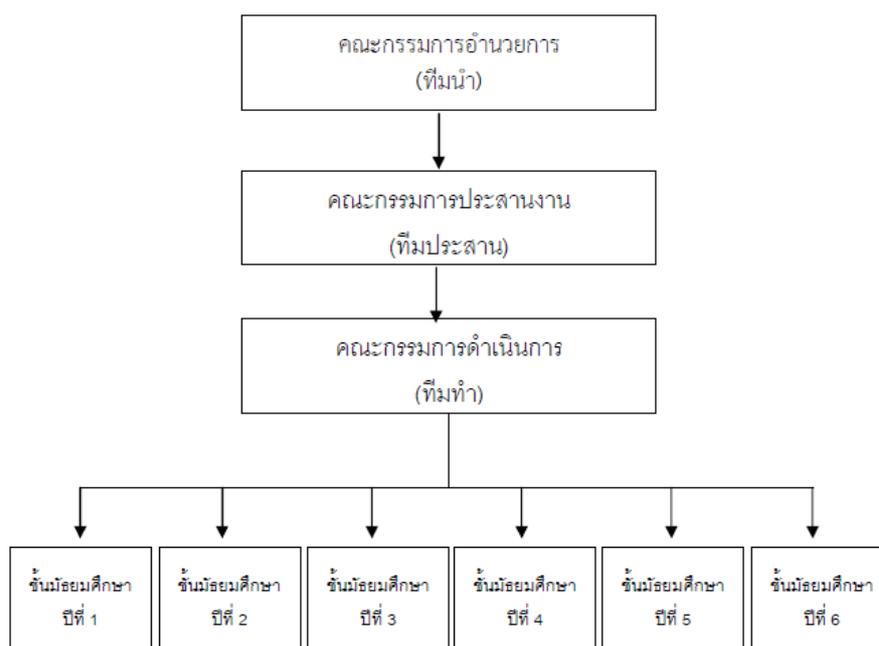
3. ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ

4. ตัวแทนนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ

5. หัวหน้าระดับชั้น กรรมการและเลขานุการ

ความสัมพันธ์ของคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 คณะ

แสดงเป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 โครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคน ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบ ที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. สถานศึกษา
 - 3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
 - 3.2 ครูทุกคน
 - 3.3 นักเรียน
 - 3.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 3.5 บุคลากรอื่นๆ
4. ผู้ปกครองและชุมชน
 - 4.1 ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง

4.2 ชุมชน

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.1 ภาครัฐ

5.2 ภาคเอกชน

5.3 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น/ปกครองพิเศษ

5.4 องค์การอิสระ

ดังรายละเอียดที่แสดงในตาราง 7

ตาราง 7 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบใน สพฐ. ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และจุดเน้นด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ มอบหมายหน่วยงานที่รับผิดชอบใน สพฐ. อย่างชัดเจน
2. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นเครือข่ายการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ เชิญประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม ฯลฯ เพื่อวางแนวทางปฏิบัติร่วมกัน
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ สพท. เกิดการพัฒนาองค์ความรู้สู่การปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ พัฒนาคณาจารย์ใน สพท. ให้มีความเข้มแข็งด้านองค์ความรู้และปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ☐ ส่งเสริม สพท. ให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. สนับสนุนช่วยเหลือให้ สพท. สถานศึกษาสามารถดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	☐ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรคของ สพท. และสถานศึกษาอันเป็นเหตุให้การปฏิบัติงานไม่ประสบความสำเร็จ

ตาราง 7 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
5. ส่งเสริมให้ สพท. มีระบบติดตาม ประเมินผลและรายงาน ความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง	☐ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สพป.

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด รวมทั้งการประสาน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตาราง 8

ตาราง 8 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. นำนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา	☐ จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือ และปัญหาพฤติกรรมนักเรียนของสถานศึกษา ☐ จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นเครือข่ายให้คำปรึกษา ตามสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน และบริการแก่ผู้สนใจ ☐ จัดให้มีแผนงาน โครงการ และกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับเขตพื้นที่ ☐ นิเทศ ติดตามผล รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในทางปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เทคนิค และทักษะในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ ☐ จัดทำมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

ตาราง 8 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
	☐ สนับสนุนให้สถานศึกษา ศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำผลมาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ☐ จัดให้มีเครือข่ายประสานงาน และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
<p>3. สนับสนุนช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ</p>	☐ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรคของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ☐ จัดกลุ่มสถานศึกษาให้เป็นเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพ ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน จนสามารถดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้
<p>4. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	☐ เป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นๆ ☐ จัดประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ร่วมกับสถานศึกษาให้รับรู้บทบาทการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ ร่วมเป็นคณะทำงาน คณะกรรมการดำเนินงาน ☐ ขอรับความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุน
<p>5. ติดตามประเมินผลและรายงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา</p>	☐ ชี้แจงทำความเข้าใจกับสถานศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนำไปปฏิบัติได้จริง ☐ สร้างขวัญกำลังใจและประชาสัมพันธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง ☐ ติดตาม ประเมินผล และรายงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา

สถานศึกษา เป็นสถาบันที่ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ที่จะทำให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคคลอื่นๆ

ผู้บริหารสถานศึกษา

ในฐานะที่ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการ และมีความสำคัญในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จจึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงาน ดังตาราง 9

ตาราง 9 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. บริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ	☐ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ สร้างความตระหนักให้ครูทุกคน บุคคลที่เกี่ยวข้อง เห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา ☐ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามความเหมาะสม ☐ ประชุมคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์จำแนกกลุ่มนักเรียน ☐ ส่งเสริมให้ครูทุกคน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้รับความรู้เพิ่มเติม มีทักษะเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 9 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
2. ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับ หน่วยงาน และบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กร ต่างๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานี ตำรวจ	☐ เชิญร่วมเป็นกรรมการและเครือข่ายในการช่วยเหลือ นักเรียน ☐ ประชุมปรึกษาหารือและขอความร่วมมือ
3. ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตามประเมินผล และให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน	☐ กำหนดปฏิทินในการดำเนินงาน ☐ นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ☐ ยกย่องให้รางวัล เผยแพร่ผลงานการดำเนินงานใน โอกาสต่างๆ

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และเป็นบุคลากรหลัก
ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตาราง 10

ตาราง 10 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	☐ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็น รายบุคคล จัดเตรียมเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียน รายบุคคล ☐ หาข้อมูลเพิ่มเติม โดยนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บ ข้อมูล และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ☐ เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ☐ วิเคราะห์ข้อมูล
2. คัดกรองจำแนกกลุ่มนักเรียน	☐ ดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด ☐ สรุปผลการจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่ม

ตาราง 10 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
3. จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมและ พัฒนา	☐ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม โดย - เยี่ยมบ้าน - จัดกิจกรรมโฮมรูม - สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน - ประชุมผู้ปกครอง - จดหมายข่าว - อื่นๆ ☐ จัดกิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน
4. จัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา	☐ ให้คำปรึกษา ☐ ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น ☐ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือ แก้ไข
5. ส่งต่อ	☐ ดำเนินการส่งต่อภายในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่ เกี่ยวข้อง
6. รายงานผล	☐ รายงานผลระหว่างดำเนินการ ☐ รายงานผลเมื่อสิ้นสุด

หมายเหตุ การดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกชั้นตอน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา
ควรรายงานผลการปฏิบัติงานทุกชั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบปรับปรุงพัฒนา

ครูประจำวิชาหรือครูทั่วไป

ครูทุกคนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรมี
หน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน
ดังตาราง 11

ตาราง 11 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของครูประจำวิชาหรือครูทั่วไป

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. ดูแลนักเรียนและให้คำปรึกษา เบื้องต้น แก่นักเรียน	☐ ศึกษา สังเกต ดูแล รวบรวมข้อมูล ☐ ประสานงานกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเพื่อ ส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน ☐ จัดกิจกรรมส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข เพื่อพัฒนา นักเรียน

หมายเหตุ โรงเรียนใดไม่มีครูประจำวิชา ให้ครูที่ทำหน้าที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาปฏิบัติตาม
บทบาทหน้าที่ครูประจำวิชา

ครูแนะแนว

ครูแนะแนวเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการแนะแนว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตาราง 12

ตาราง 12 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของครูแนะแนว

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. สนับสนุนครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ ให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ☐ ให้ความมั่นใจ กำลังใจกับผู้ร่วมงานในการ ปฏิบัติงาน ☐ ให้คำปรึกษาครอบคลุมทั้งด้านการเรียน อาชีพ ชีวิต และสังคม ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล ☐ ทำการศึกษากรณี (Case Study) ☐ เตรียมเครื่องมือสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างครอบคลุมต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน ☐ ให้คำปรึกษาในการจัดทำข้อมูลนักเรียน ประกอบ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกรณีนักเรียนย้าย ที่เรียน

ตาราง 12 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา	☐ จัดกิจกรรมป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน ☐ ให้นักเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล
3. จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ	☐ ให้คำปรึกษา ☐ ให้ความช่วยเหลือ ☐ ประสานความร่วมมือกับครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ☐ อื่นๆ
4. ส่งต่อ	☐ ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก

หมายเหตุ โรงเรียนใดไม่มีครูแนะแนว ให้ครูที่ทำหน้าที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว

ครูหัวหน้าระดับชั้น

ครูหัวหน้าระดับชั้นเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประสานงาน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตาราง 13

ตาราง 13 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของครูหัวหน้าระดับชั้น

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. ติดตาม กำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา	☐ วางแผนการกำกับ ติดตาม การทำงานของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาให้ชัดเจนและรับรู้โดยทั่วกัน ☐ อำนวยความสะดวกแก่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และจัดทำรายงานประเมินผลระบบส่งผู้บริหาร

ตาราง 13 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
2. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ จัดประชุมครูในระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหากรณี ☐ ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูประจำชั้น ☐ ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

นักเรียน

นักเรียน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งเป็นผู้รับการช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตาราง 14

ตาราง 14 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของนักเรียน

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของนักเรียน และสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการนักเรียน ☐ ให้ความร่วมมือในการสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนในสถานศึกษา ☐ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ☐ สร้างเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง ☐ เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา ☐ ประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับบ้าน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์คณะบุคคลที่ประกอบด้วยตัวแทนองค์กรต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาการศึกษา จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตาราง 15

ตาราง 15 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
ให้การสนับสนุนด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ☐ เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา แก่ไข่นักเรียน ☐ ติดต่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในการส่งเสริม พัฒนา แก่ไข่นักเรียน ☐ อำนวยความสะดวกในการประสานงานเมื่อสถานศึกษาต้องการความช่วยเหลือ

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองและชุมชน เป็นบุคคลและกลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนในพื้นที่มากที่สุดที่จะให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนได้อย่างดี ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน

ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง เป็นบุคคลและคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนจึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตาราง 16

ตาราง 16 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. อบรมดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัว มีความรักความเข้าใจและให้ความอบอุ่น	☐ จัดสภาพแวดล้อม ประสพการณ์ให้นักเรียนได้สัมผัสกับตัวอย่างที่ดี ☐ สนับสนุนส่งเสริมให้กำลังนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ ☐ ใช้หลักจิตวิทยาในการเลี้ยงดูบุตรหลาน
2. สนับสนุนให้ความร่วมมือวางแผนร่วมกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหา นักเรียน	☐ เข้าร่วมประชุม วางแผน หาแนวทางการดำเนินงาน ☐ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหา นักเรียน
3. เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีแก่นักเรียน	☐ ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ดีแก่นักเรียน ☐ เสนอแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีให้นักเรียน

ชุมชน

ชุมชน เป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อค่านิยม และพฤติกรรมของเด็ก บุคคลทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนในแนวทางที่เหมาะสมจึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตาราง 17

ตาราง 17 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของชุมชน

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
สนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐ จัดสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนา นักเรียน ☐ ช่วยสอดส่องดูแลนักเรียน ☐ เป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน ☐ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ☐ ให้ข้อมูลข่าวสารพฤติกรรมของนักเรียนกับ สถานศึกษา ☐ เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและบรรลุผลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกส่วนในสังคม และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ การประสานงานและการสร้างความร่วมมือร่วมใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น สถานศึกษา กระทรวงสาธารณสุขกรมสุขภาพจิต ศูนย์อนามัยเขตฯ สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สื่อมวลชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติองค์กรเอกชน องค์กรอิสระเอกชน และสมาคม เป็นต้น ซึ่งมีความสามารถในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือได้ ดังนี้

1. ให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กวัยต่างๆ
2. สอดส่องดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนทั้งด้านความปลอดภัยและการแก้ปัญหาพฤติกรรม
3. ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
4. เป็นแหล่งการเรียนรู้และฝึกงาน และเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักเรียนตามความรู้ความสามารถ ความสนใจ และความถนัด

5. ติดตามผลสะท้อนปัญหา และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. ให้การร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ
7. ให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายในการพัฒนาและขยายผลการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้ง 5 โรงเรียน จำนวน 148 คน ผลการประเมิน พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 18 ค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 148)

ข้อคำถาม	ความถี่	ร้อยละ
1. อายุ		
1.1 ไม่เกิน 30 ปี	2	1.35
1.2 31-40 ปี	32	21.62
1.3 41-50 ปี	91	61.49
1.4 51 ปี ขึ้นไป	23	15.54
2. เพศ		
2.1 ชาย	49	33.11
2.2 หญิง	99	66.89

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อความถาม	ความถี่	ร้อยละ
3. ตำแหน่ง		
3.1 ข้าราชการครู	134	90.54
3.2 ครูอัตราจ้าง	14	9.46
4. วุฒิการศึกษา		
4.1 ปริญญาตรี	82	55.41
4.2 สูงกว่าปริญญาตรี	66	44.59
5. ประสบการณ์ในการทำงาน		
5.1 ไม่เกิน 10 ปี	5	3.38
5.2 11-20 ปี	27	18.24
5.3 21-30 ปี	89	60.14
5.4 31 ปี ขึ้นไป	27	18.24
รวม	148	100

จากตาราง 18 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.49 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.89 ข้าราชการครู ร้อยละ 90.54 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 55.41 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 21-30 ปี ร้อยละ 60.14

การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวม

รายการ	ระดับความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.69	.39	มากที่สุด
2. ด้านคัดกรองนักเรียนและนำผลการคัดกรองมาใช้ดำเนินงาน	4.61	.39	มากที่สุด
3. ด้านส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.49	.55	มาก
4. ด้านจัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข	4.82	.30	มากที่สุด
5. ด้านส่งต่อนักเรียน	4.58	.42	มากที่สุด
รวม	4.62	.33	มากที่สุด

จากตาราง 19 พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = .33) ในขณะที่รายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นด้านส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่อยู่ในระดับมาก

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

รายการ	ระดับความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. เก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น การเยี่ยมบ้าน การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบ	4.58	.55	มากที่สุด
2. ครูที่ปรึกษาบันทึกข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน	4.69	.48	มากที่สุด
3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน	4.76	.44	มากที่สุด
4. นำข้อมูลไปวางแผนส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหา ต่างๆ ของนักเรียน	4.71	.47	มากที่สุด
รวม	4.69	.39	มากที่สุด

จากตาราง 20 พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านทำความรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = .39) เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ด้านคัดกรองนักเรียนและนำผลการคัดกรองมาใช้ดำเนินงาน

รายการ	ระดับความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ครูที่ปรึกษาพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านต่างๆ	4.76	.45	มากที่สุด
2. จัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และ กลุ่มมีปัญหา	4.68	.55	มากที่สุด
3. ครูที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาให้นักเรียนได้อย่าง รวดเร็ว	4.64	.53	มากที่สุด
4. นักเรียนกลุ่มเสี่ยงโรงเรียนดำเนินการป้องกันหรือแก้ไขและ ให้การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน	4.55	.56	มากที่สุด
5. ดำเนินการแก้ปัญหานักเรียนกลุ่มมีปัญหาย่างใกล้ชิด	4.41	.62	มาก
รวม	4.61	.39	มากที่สุด

จากตาราง 21 พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านคัดกรองนักเรียนและ นำผลการคัดกรองมาใช้ดำเนินงาน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = .39) เมื่อพิจารณารายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นข้อ 5 ดำเนินการแก้ปัญหานักเรียน กลุ่มมีปัญหาย่างใกล้ชิดอยู่ในระดับมาก

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ด้านส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

รายการ	ระดับความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สนับสนุนดูแลเอาใจใส่นักเรียนทุกกลุ่มอย่างใกล้ชิด	4.25	.95	มาก
2. แก้ปัญหาโดยให้ความสำคัญกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มี ปัญหาเป็นอันดับแรก	4.18	.91	มาก
3. ให้ความช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหากลับมาเป็น นักเรียนกลุ่มปกติ	4.30	.97	มาก
4. มีกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนให้ดีขึ้นกว่าเดิมและมี มีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง	4.63	.50	มากที่สุด
5. ประสานงานกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน	4.82	.50	มากที่สุด
6. ประสานงานกับผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน	4.76	.56	มากที่สุด
รวม	4.49	.55	มาก

จากตาราง 22 พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .55) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ คือ ประสานงานกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ประสานงานกับผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และมีกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนให้ดีขึ้นกว่าเดิมและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังตามลำดับ อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ ให้ความช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ สนับสนุนดูแลเอาใจใส่นักเรียนทุกกลุ่มอย่างใกล้ชิด และแก้ปัญหาโดยให้ความสำคัญกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหาเป็นอันดับแรก

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ด้านจัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข

รายการ	ระดับความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ครูที่ปรึกษาให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน	4.81	.39	มากที่สุด
2. ครูเฝ้าระวังนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันมิให้กลายเป็นกลุ่ม มีปัญหา	4.84	.37	มากที่สุด
3. วิธีการแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วนสำหรับนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา	4.83	.39	มากที่สุด
4. ไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนทั้งสองกลุ่มจนกลายเป็นปัญหาของ สังคม	4.82	.39	มากที่สุด
รวม	4.82	.30	มากที่สุด

จากตาราง 23 พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านจัดกิจกรรมป้องกัน
ช่วยเหลือ และแก้ไข โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = .30) เมื่อ
พิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ด้านส่งต่อนักเรียน

รายการ	ระดับความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีกระบวนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือไปยัง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอย่างชัดเจน	4.70	.47	มากที่สุด
2. ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม	4.60	.59	มากที่สุด
3. มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเฉพาะด้านอย่างรวดเร็ว	4.62	.59	มากที่สุด
4. ครูที่ปรึกษาส่งนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือต่อไปยังครูที่ สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้	4.70	.49	มากที่สุด
5. ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ	4.68	.52	มากที่สุด
6. มีการประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มี ประสิทธิภาพ	4.39	.66	มาก
7. มีการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในกรณีที่เกิดความสามารถของ สถานศึกษา	4.43	.65	มาก
8. ครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและมีการ ติดต่อรับทราบการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	4.51	.63	มากที่สุด
รวม	4.58	.42	มากที่สุด

จากตาราง 24 พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .42) เมื่อพิจารณารายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นข้อ 7 มีการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในกรณีที่เกิดความสามารถของสถานศึกษา และข้อ 6 มีการประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก